

Maatschap: vergeet uw statuten niet aan te passen

Met de wet van 23 maart 2019 werd een nieuw vennootschapsrecht ingevoerd. De vennootschappen die op dat moment al bestonden, kregen tot uiterlijk 1 januari 2024 de tijd om zich aan te passen aan dit nieuwe recht. Aangezien ook de maatschap een vennootschap is, zal u dus ook uw statuten van uw maatschap moeten aanpassen. Welke aanpassingen zijn er precies nodig? En wat zijn de risico's als u de statuten van uw maatschap niet aanpast? Misschien is dit wel het moment om uw maatschap in lijn te brengen met de vele evoluties van de afgelopen jaren?

Maatschap

Vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid

Wat het doel ook is van uw maatschap, het is en blijft een vennootschap. Dat wil zeggen dat in de eerste plaats het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) moet gerespecteerd worden. Enerzijds zijn er een aantal basisregels waarvan niet afgeweken kan worden (geldig voorwerp, te allen tijde minstens twee vennoten, het doel om rechtstreeks of onrechtstreeks een vermogensvoordeel te realiseren,...). Anderzijds laat het WVV veel ruimte om de statuten op uw maat te schrijven.

Daarnaast is de maatschap als vennootschap sinds 2018 ook een onderneming. U zal met andere woorden ook rekening moeten houden met specifieke verplichtingen, zoals de inschrijving in de KBO, de registratie van de 'Ultimate Beneficial Owners' in het UBO-register en de boekhoudverplichting. Het lijkt ons zeker nuttig om de statuten aan te passen zodat u als zaakvoerder alle nodige handelingen en communicatie kunt stellen die nodig zijn om deze wettelijke plichten uit te oefenen!

Fiscaal transparant controlevehikel

De maatschap is een bijzonder nuttig instrument in het kader van een familiale planning. Ze laat namelijk toe om eigendom en zeggenschap maximaal van elkaar los te koppelen. De maatschap is dus niet meer en niet minder dan een hulpmiddel om de eigendom (waarde) die u schenkt zo veel mogelijk af te zonderen van het beheer. De maatschap kan echter geen vrijbrief zijn om na uw schenking zelf nog te beschikken over het geschonken vermogen in uw eigen voordeel. Ons Burgerlijk Wetboek hecht immers veel belang aan het principe 'gegeven is gegeven': de schenker mag niet rechtstreeks of onrechtstreeks de mogelijkheid behouden om de schenking geheel of gedeeltelijk eenzijdig terug te draaien!

Als vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid is de maatschap geen fiscale entiteit. Ze wordt daarom fiscaal transparant genoemd. Zo zullen ook na de inbreng van een beleggingsportefeuille in een maatschap dezelfde fiscale lasten, zoals roerende voorheffing op dividenden en interesten en effectentaks, van toepassing blijven.

Het voordeel van de maatschap heeft dus te maken met haar functie als controlevehikel, niet met de fiscaliteit.

Statuten

Wetswijzigingen

Het WVV brengt voor de maatschap een aantal nieuwe termen met zich mee. Zo spreekt men sinds de invoering niet meer van 'maten' maar van 'vennoten' en werden de begrippen 'delen', 'deelbewijzen' en 'deelgerechtigdheden' vervangen door 'aandelen'. Bij voorkeur spreekt u voortaan ook het best uitdrukkelijk over 'maatschap zonder rechtspersoonlijkheid', aangezien de maatschap ook de basisvorm is geworden voor twee vennootschappen met rechtspersoonlijkheid (de VOF en de commanditaire vennootschap).

Bij de invoering van het WVV werd een timing opgelegd: de nieuwe bepalingen, en dus ook de nieuwe terminologie, moeten gehanteerd worden voor alle maatschappen opgericht sinds 1 januari 2020. Als u uw maatschap reeds vóór 1 januari 2020 opgericht heeft, krijgt u uiterlijk tot 1 januari 2024 de tijd om uw statuten aan te passen (art. 39, §1 wet van 23.03.2019).

Bovendien wordt in het nieuwe vennootschapsrecht uitdrukkelijk vermeld dat iedere vennootschap, dus ook een maatschap, een vermogen heeft: een sterk argument voor de beschikkingsvrijheid van de zaakvoerder, ongeacht wie de vennoten zijn, hoewel dit een gevoelig onderwerp blijft in juridische kringen. Worden er minderjarige en/of onbekwame meerderjarige vennoten betrokken, informeer u dan op juridisch en financieel (bank) vlak omtrent de eventuele beperkingen voor de zaakvoerder.

Verder geldt sinds enkele jaren ook nog een bijzonder aandachtspunt voor het geval een van de vennoten onbekwaam zou worden na de oprichting van de maatschap. De vraag is of de zaakvoerder dan wel alle handelingen mag stellen voor deze onbekwaam geworden vennoot, ook al heeft deze geen zorgvolmacht? Het antwoord is ja, tenminste als dit uitdrukkelijk voorzien werd in de statuten van de maatschap (art. 2003 oud BW). Een kleine toevoeging aan de statuten met grote voordelen in geval van een onbekwame vennoot!

Fiscale interpretaties

Wat betreft de fiscale transparantie, verandert er niets. Met of zonder maatschap, de fiscale gevolgen blijven dezelfde. Op het vlak van de erfbelasting zien we, althans in het Vlaams gewest, de laatste jaren wel heel wat bewegen. De Vlaamse Belastingdienst is sinds enkele jaren de maatschappen beginnen viseren waarvan hij van oordeel is dat de schenker-zaakvoerder zich te veel rechten en bevoegdheden voorbehoudt. Het is op vandaag niet altijd duidelijk wat wel en niet aanvaard wordt, zeker nu intussen ook enkele rechters zich hebben uitgesproken.

Zonder hieromtrent uitsluitel te kunnen geven, denken we dat het nuttig is uw maatschap op een aantal punten te screenen. Denk bv. aan de stemrechten van de vennoten: wanneer u uw kinderen 99% van de aandelen geschonken heeft in volle eigendom, en u zelf nog 1% bezit, lijkt het ons aangewezen om ook de stemrechten op de algemene vergadering in dezelfde verhouding te laten lopen. Zo worden de kinderen gevrijwaard in hun rechten als vennoot. Wilt u dit liever niet, dan lijkt het aangewezen om met een voorbehoud van vruchtgebruik, en dus stemrechten, te werken. Ook met betrekking tot belangrijke beslissingen (statuten, uitkering winsten,...) verkiezen we de kinderen-vennoten hun stemrecht ten volle te laten uitoefenen.

We zijn ook van mening dat eerst tegoeden (aandelen familiale vennootschap, beleggingsportefeuille, gelden,...) schenken aan de kinderen, om vervolgens samen met de kinderen een maatschap op te richten, waarin u als statutair zaakvoerder benoemd wordt, wellicht de meest veilige route is. De kinderen worden immers zo eerst juridisch eigenaar van de geschonken goederen, om ze nadien vrijwillig in te brengen in een maatschap waarvan u de zaakvoerder bent. Natuurlijk moet het vertrouwen groot genoeg zijn in de kinderen, aangezien ze niet verplicht zijn de inbreng in de maatschap te doen.

Sancties?

Als de aanpassing van de statuten aan het WVV niet gebeurt vóór 1 januari 2024, zal u als zaakvoerder mee aansprakelijk zijn voor de geleden schade (art. 39, §1 wet van 23.03.2019) . De vraag is natuurlijk hoeveel schade er kan geleden worden door een niet aangepaste terminologie... Anderzijds lijkt het ons een noodzaak om te voorzien dat de zaakvoerder zijn taak kan blijven uitoefenen, ook als een van de vennoten onbekwaam wordt. U wilt immers niet geconfronteerd worden met een geblokkeerde maatschap omwille van een onbekwame vennoot.

De sancties lijken in eerste instantie dus theoretisch te zijn. Toch adviseren we hier niet al te licht over te oordelen. Als zaakvoerder bent u verantwoordelijk voor het respecteren van de wetgeving, en het nemen van alle nodige stappen om dit ook in de toekomst te blijven doen. Een zaakvoerder die wetens en willens weigert de wetgeving na te leven, zou hierop aangesproken kunnen worden door de vennoten. In het meest verregaande geval vorderen ze het ontslag om wettige redenen voor de rechter, zelfs al werd u statutair benoemd. Bovendien wilt u niet dat uw kinderen bij overlijden geconfronteerd worden met een fiscale Administratie die de werking van de maatschap in vraag stelt, en zo probeert alsnog erfbelasting te heffen op de geschonken goederen die zich in de maatschap bevinden.

> U voorziet het best in de statuten van de maatschap welke bevoegdheden u als zaakvoerder heeft in het kader van een aantal verplichte formaliteiten (inschrijving KBO, registratie UBO met inbegrip van mededeling van alle nuttige informatie m.b.t. de vennoten,...).

> Met de invoering van het WVV werden in de eerste plaats heel wat nieuwe termen ingevoerd. U heeft nog tot 1 januari 2024 om uw statuten aan te passen. Dat kan onderhands en er is geen publicatieplicht. Daarnaast voorziet u het best dat u als zaakvoerder mag blijven handelen ook wanneer een van de vennoten onbekwaam geworden is. Tot slot kunt u verifiëren of uw kinderen hun stemrechten ten volle kunnen uitoefenen.

> De juridische sancties lijken in de eerste plaats niet erg zwaarwichtig. Een gebrek aan degelijke opvolging en aanpassing van uw maatschap aan de wetgeving en fiscale interpretaties kan echter ook andere gevolgen hebben, voor uw positie als (statutaire) zaakvoerder of voor het bereiken van de beoogde fiscale gevolgen in de erfbelasting.

Tim Roovers

Vennoot - Sansen International Tax Lawyers

Ervaren Bedrijfsleider PRO - jg 14 - nr. 05
12 augustus 2022